

MOKYTOJŲ UGDYMAS XXI AMŽIUIJE: POKYČIAI IR PERSPEKTYVOS

2024 m. lapkričio 29 d., Šiauliai

Mg. Simona Lunina, Doc. Dr. Vaida Jurgilė
Vytauto Didžiojo Universitetas

Mokslinio tyrimo aktualumas

Kaip ir visame pasaulyje, taip ir Lietuvoje vis dar trūksta tinkamo mokytojų ugdymo programos neskiria pakankamai dėmesio pabėgėlių vaikų poreikių užtikrinimui, o mokytojai, dėl profesinių žinių stokos, dažnai paliekami patys svarstyti, kaip tinkamai pritaikyti bendrojo ugdymo programas pabėgėlių vaikams. Tinkamas ir profesionalus mokytojų parengimas darbu tarpkultūrinėje aplinkoje padėtų pedagogams geriau suprasti pabėgėlių šeimų poreikius bei padėtų tėvams ir vaikams geriau suprasti priimančios šalies ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo bendrąsias programas.

Mokytojų parengimas yra vienas svarbiausių faktorių, norint užtikrinti kokybišką pabėgėlių vaikų ugdymą. Mokytojai, dirbantys tarpkultūrinėje aplinkoje, vis dažniau išreiškia poreikį tobulinti savo profesines žinias. Atlikti tyrimai parodė (TALIS, 2018), jog EBPO šalyse nuo 17 iki 31 proc. mokytojų dirba ugdymo įstaigose, kuriose būdinga mokinių įvairovė atsižvelgiant į jų kultūrą, gimtąją kalbą, specialiuosius poreikius ar ekonominį statusą. Lietuvoje mokytojai mato didesnį poreikį darbu su šeimomis, kurie turi ekonominių bei socialinių iššūkių. Lietuvoje 24 proc. mokytojų nurodė turintis darbo patirties su skirtingų kultūrų mokiniais, o darbas daugiakultūrinėje aplinkoje mokytojams yra didelis iššūkis. Didžioji dalis mokytojų EBPO (įskaitant ir Lietuvą), vertindami savo turimas pedagogines žinias bei įgytus išsilavinimus teigia, jog jie nesijaučia turintys pakankamai daug žinių darbu su kitų kultūrų vaikais, o 10 proc. apklaustųjų nurodė didelį kvalifikacijos tobulinimo poreikį dirbant su kitų

Mokslinio tyrimo problema

Švietimo naujienų pateiktais duomenimis (2021) nurodoma, jog šiuo metu darbu su pabėgėlių vaikais jau yra parengta/apmokyta apie 40 bendrojo ugdymo mokytojų, kurie dirba bei ugdo vaikus skirtingose ugdymo įstaigose, tačiau nėra jokių oficialių duomenų apie tai, kaip buvo apmokyti ikimokyklinio ugdymo mokytojai bei ikimokyklinio ugdymo mokytojų patirčių atskleidimas dirbant su pabėgėlių vaikais. 2018 metais TALIS atliktų tyrimo duomenys nurodo, jog tik 34,7 proc. pagrindinio ugdymo mokytojų yra pasirengę dirbti tarpkultūrinėje aplinkoje, tačiau nėra jokių oficialių duomenų apie ikimokyklinio ugdymo mokytojų tokią pasirengimą kultūrų vaikais.

Tyrimo objektas, tikslas ir uždaviniai

Tyrimo objektas. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų patirtys

Tyrimo tikslas. Atskleisti ikimokyklinio ugdymo mokytojų patirtis dirbant su pabėgėlių vaikais.

Tyrimo uždaviniai.

1. Išanalizuoti įvairių šalių mokytojų patirtis ugdant pabėgėlių vaikus.
2. Identifikuoti Lietuvos ikimokyklinio ugdymo mokytojų iššūkius dirbant su pabėgėliais vaikais.
3. Atskleisti Lietuvos ikimokyklinio ugdymo mokytojų patirtis ugdant pabėgėlių vaikus.

Tyrimo rezultatai

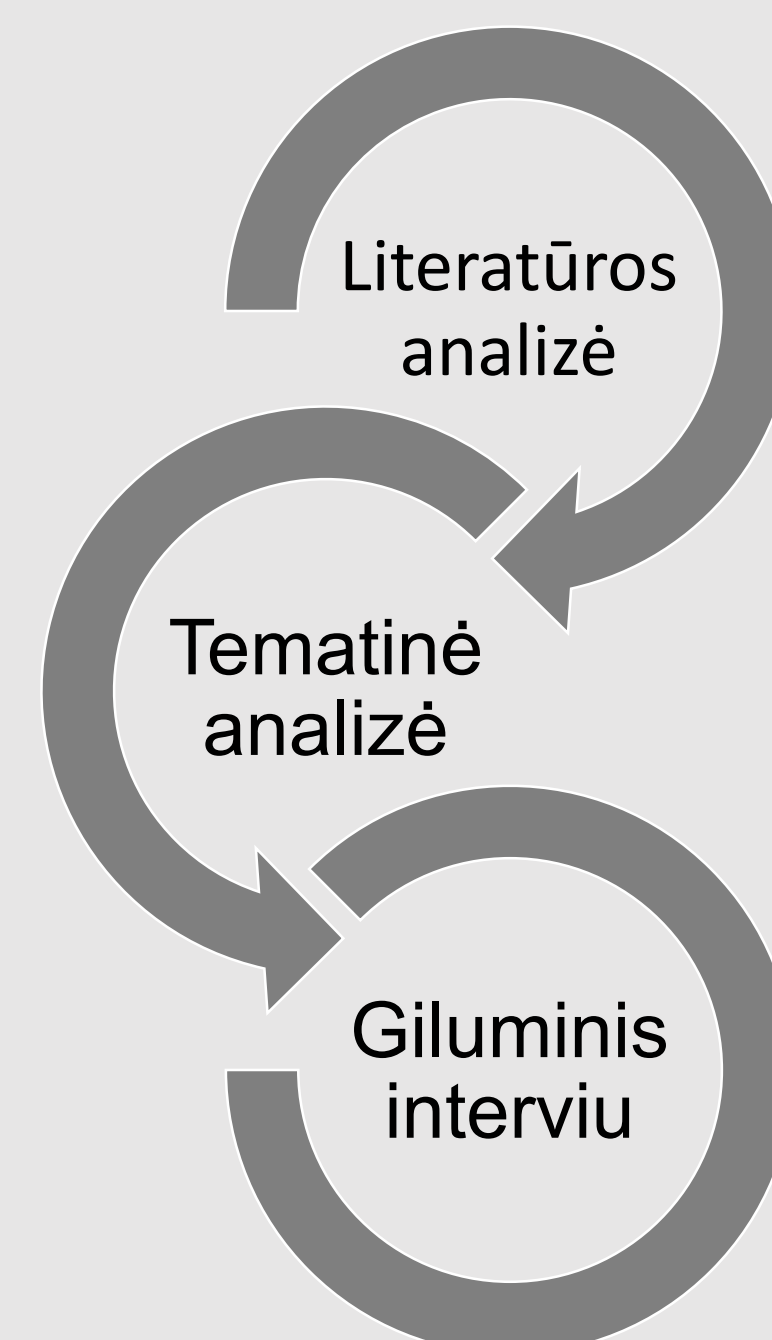
Vis daugiau mokytojų savo ugdymo įstaigose susiduria su kultūrų, religijų bei kalbų įvairove, o tai savaime tampa iššūkiu, kaip tinkamai užtikrinti kokybišką ugdymą. Akivaizdu, jog Lietuvoje vis dar nėra skiriamas didžiulis dėmesys mokytojų parengimui dirbant su skirtingų kultūrų, religijų ar kalbų vaikais bei šeimomis. Tokiu būdu mokytojai yra palikti vieni dirbti su pabėgėliais vaikais bei ieškoti būdų ar informacijos, kaip tinkamai juos ugdyti neturint jokio išankstinio profesinio pasirengimo.

Tyrimo metodologija

1. Mokslinės literatūros analizė.
2. Kokybiinių duomenų analizės metodas – tematinė analizė (TA).
3. Kokybiinių duomenų rinkimo instrumentas – giluminis interviu

Tyrimo imtis ir atranka

Tyrimo metu buvo apklausta 10 tyrimo dalyvių, kurie yra ikimokyklinio ugdymo mokytojai šiuo metu dirbantys su pabėgėlių vaikais ugdymo įstaigose

Ikimokyklinio ugdymo mokytojų profesinis pa(si)renngimas darbu su pabėgėlių vaikais giluminio interviu teminis žemėlapis.

Tyrimo išvados

1. Tyrimų rezultatai išryškino mokytojų pa(si)renngimo darbu su pabėgėliais vaikais trūkumą, tai pasireiškė per nerimą dirbant su kitų kultūrų atstovais, profesiniu šoku priimant ugdyti pabėgėlių vaikus. Tyrimo metu išryškėjo mokytojų rasizmo/nacionalizmo ir diskriminacijos apraiškos. Nauja ugdymo patirtis bei profesinių žinių trūkumas lėmė, jog mokytojai atsainiai žiūrėjo į pabėgėlių vaikų ugdymą, o dalinai tai padarė įtaką ir ikimokyklinio ugdymo administracija savo atsainiu požiūriu į pabėgėlių vaikų priėmimą ugdymo įstaigose
2. Iššūkiai, susiję su mokytojų pasirengimu dirbant su pabėgėliais vaikais, išryškėjo tyrimo metu parodė, jog mokytojai neturi tinkamo pasirengimo ir niekada prieš tai nebuvo rengti darbu su pabėgėlių vaikais, o tinkamo mokytojų pa(si)renngimo stoka turi tiesioginės įtakos ugdant pabėgėlių vaikus ir neigiamai atliepia pabėgėlių vaikų ugdymo poreikius.
3. Mokytojams trūko tinkamų programų darbu su pabėgėlių vaikais, o esamos programos jiems apsirodė paviršutiniškos ir netinkamos pabėgėlių vaikų ugdymo poreikiams užtikrinti. Tinkamų programų parengimas ir jų trūkumas tiesiogiai atsiliepia ugdymo kokybei, nes mokytojai, neturintys nei reikiamos patirties, nei reikiamų kompetencijų dirbant su pabėgėlių vaikais, savavališkai ieško(si) informacijos skirtingose platformose ir nėra užtikrinti, jog jų rasta informacija yra tinkama darbu ugdant ypatingų poreikių turinčius pabėgėlių vaikus.